

K aktuálnym problémom sociálnej pedagogiky v Slovenskej republike

Miriam Niklová

Abstrakt: Príspevok približuje aktuálne problémy sociálnej pedagogiky v Slovenskej republike v teoretickej aj v praktickej rovine. Poukazuje na možnosti uplatnenia sociálneho pedagóga v prevencii sociálnopatologických javov so zreteľom na možnosti uplatnenia sociálnych pedagógov v školskom prostredí, oddeleniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a pod. Ďalej sa zameriavame na sociálno-výchovnú činnosť sociálnych pedagógov v zariadeniach výchovnej prevencie a iných poradensko-výchovných inštitúciách.

Kľúčové slová: sociálna pedagogika, prevencia sociálnopatologických javov, sociálny pedagóg, škola, zariadenia výchovnej prevencie, pedagogicko-psychologická poradňa, oddelenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Abstract: The article analyses the actual problems of social pedagogy in the Slovak republic in theoretical and practical area. In this contribution we aim at the opportunities of application of social pedagogue in the prevention of social pathological phenomena with regard on the opportunities application in school of settings, department of social-law preservation of children and social guardianship and others. Also we survey on social-educational action of social pedagogues in the institutions of educational prevention and others advisory-educational institutions.

Key words: social pedagogy, the prevention of social pathological phenomena, social pedagogue, school, institutions of educational prevention, psychological centre, department of social-law preservation of children and social guardianship

Sociálna pedagogika je špeciálna pedagogická disciplína, ktorá spolu s ďalšími vednými disciplínami participuje pri riešení mnohých sociálnovýchovných problémov v spoločnosti. Jej cieľom je výchova k svojpomoci, obnoveniu normality človeka, intervencia do socializačných procesov u detí, mládeže, ale aj dospelých, pričom ťažisko jej kompetencií spočíva v preventívnych činnostiach. Jej úlohou je prevencia, riešenie, eliminovanie sociálnych problémov a nežiadúcich sociálnych javov v spoločnosti so zreteľom na

posilňovanie pozitívnych sociálnovýchovných vplyvov a vytváranie optimálnych životných podmienok a súladu medzi jedincom a sociálnym prostredím v zmysle rozvoja jedinca ako biopsychosociálnej bytosti. Sociálna pedagogika v súčasnosti musí reagovať na mnohé problémy v spoločnosti, čo sa odráža aj na širokom okruhu problémov, ktoré rieši.

Aktuálne úlohy sociálnej pedagogiky v súčasnosti

Jedným z aktuálnych problémov sociálnej pedagogiky je precizovanie predmetu sociálnej pedagogiky, pretože ešte stále existujú rôzne prístupy k jeho vymedzovaniu. Presné vymedzenie predmetu určitej disciplíny patrí však k základným atribútom uznania danej vedy (J. Hroncová, 2007). S vymedzovaním predmetu sociálnej pedagogiky je nutné riešiť otázky terminologického charakteru, na čo poukazuje aj B. Kraus (2001, s. 15), a tiež vymedzenie priorít, ktorým sa má sociálna pedagogika v podmienkach euroregiónu zaoberať. V Slovenskej republike je otázka kategorizácie pojmového aparátu sociálnej pedagogiky v súčasnosti v rovine rozpracovania, pričom významnou mierou sa na tom podieľa Sekcia sociálnej pedagogiky pri Slovenskej pedagogickej spoločnosti SAV v Bratislave pod vedením Z. Bakošovej, ktorá bola založená v roku 2003. Jedným z cieľov Sekcie sociálnej pedagogiky je vytvorenie terminologického výkladového slovníka sociálnej pedagogiky na tvorbe ktorého participujú členovia Sekcie sociálnej pedagogiky pri SAV. Jednou z ďalších priorít Sekcie sociálnej pedagogiky je aj vytvorenie odborného časopisu z oblasti sociálnej pedagogiky, ktorý by rozvíjal sociálnu pedagogiku v oblasti vedy a výskumu podobne ako je napr. v Poľsku (Pedagogika społeczna) a inde.

Ďalej vystupuje do popredia riešenie vzťahu sociálnej pedagogiky a sociálnej práce a tiež iných vied (pedagogiky voľného času, andragogiky a pod). Sociálna pedagogika a sociálna práca sa historicky rozvíjali ako veľmi blízke disciplíny, najmä v európskom kontexte. V zahraničí, ale aj na Slovensku sa stretávame s rôznymi prístupmi, či už v teoretickej rovine, ale aj pri vymedzovaní študijných odborov na jednotlivých fakultách. Ako uvádza J. Hroncová (2007), v súčasnosti ešte nemožno jednoznačne odpovedať na otázku, ktorý prístup pri riešení vzťahu sociálnej pedagogiky a sociálnej práce (diferenciačný, identifikačný a konvergentný) je na Slovensku dominantný, aj keď sa v teoretickej rovine prezentuje najmä konvergentný prístup (J. Hroncová, Z. Bakošová, P. Ondrejko, A. Hudcová a i.). Otázkami vzťahu sociálnej pedagogiky, sociálnej práce a andragogiky venuje

značnú pozornosť aj C. Határ v publikácii pod názvom: Sociálna pedagogika, sociálna andragogika a sociálna práca (2007). Pri ponímaní vzťahu medzi sociálnou prácou a sociálnou pedagogikou sa prikláňame k ich vzájomnej konvergencii, pričom sociálna práca sa orientuje najmä na oblasť terapie a rehabilitácie kým sociálna pedagogika na oblasť prevencie so zreteľom na primárnu a sekundárnu prevenciu so zreteľom na deti a mládež.

K aktuálnym problémom patrí tiež otázka ujednotenia obsahu študijného programu sociálna pedagogika, o ktorý je zo strany študentov veľký záujem (J. Hroncová, 2007). Študuje sa napr. na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulte prírodných vied v Žiline a inde.

Aj naďalej je potrebné rozvíjať sociálnu pedagogiku v teoretickej, ale aj v praktickej rovine prostredníctvom monografií, posilniť, prehĺbiť a nadviazať ďalšiu vzájomnú spoluprácu pracovísk z oblasti vedy, výskumu a praxe výmenou skúseností na vedeckých konferenciách a odborných seminároch realizovaných na Slovensku, ale aj v zahraničí, z ktorých uvedieme aspoň niektoré: „Súčasný stav sociálnej pedagogiky na Slovensku“ konaná dňa 2. 2. – 3. 2. 1999, „Sociálny pedagóg“ konaná dňa 24. 9. 2004, „Sociálna pedagogika v súčasnej spoločnosti“ (2006), „Akční pole sociální práce aneb sociálněpedagogické otázky současnosti“ konaná dňa 2. 4. 2007, Socialia 2007, ktorá sa realizovala na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Sociálna pedagogika v historickom priereze venovala pozornosť širokým okruhom problémov, čo vyústilo aj v nejednotnosť jej predmetu. Zo širokého okruhu problémov sa ťažiskovo zameriavala a zameriava predovšetkým na oblasť preventívnych aktivít. V súčasnosti realizovanie prevencie patrí k dominantným úlohám sociálnej pedagogiky, čo súvisí aj s nárastom sociálnych deviácií u detí, mládeže, ale aj dospelých. Na čo poukazuje vo svojom príspevku „Prevencia sociálnopatologických javov u detí a mládeže v predmete sociálnej pedagogiky – história, súčasnosť, perspektívy“ aj J. Hroncová (2007, s. 29–30).

V teoretickej rovine patrí tiež k aktuálnym problémom sociálnej pedagogiky: dopracovať metodiku sociálno-výchovnej práce, ktoré Z. Bakošová načrtáva aj v knihe pod názvom Sociálna pedagogika pre stredné pedagogické školy, pedagogické a sociálne akadémie a pedagogické a kultúrne akadémie (2005, s. 28). Ako ďalej uvádza, sociálna pedagogika nemá výskumné pracovisko, ktoré by skúmalo potrebné sociálno-výchovné problémy. Založenie vedecko-

-výskumného pracoviska by skvalitnilo oblasť vedeckého výskumu a zároveň posilnilo autonómiu sociálnej pedagogiky na Slovensku.

Rovnako aktuálna je otázka rozpracovania profesiogramu a legislatívne zakotvenej funkcie sociálneho pedagóga v rôznych rezortoch, čo by umožnilo rozšírenie kompetencií sociálneho pedagóga v praxi. Rozšírením kompetencií pre sociálneho pedagóga by sa vytvorilo širšie pole pôsobnosti, kde by sa mohol sociálny pedagóg uplatniť. Na Slovensku ako prvá model kompetencií sociálneho pedagóga teoreticky rozpracovala Z. Bakošová. Podľa Z. Bakošovej (2006, s. 25–26) medzi špecifické kompetencie sociálneho pedagóga patria: *výchovno-vzdelávacia kompetencia, kompetencia prevýchovy, kompetencia poradenstva, kompetencia prevencie a manažérska kompetencia*.

K uvedeným kompetenciám by sme mohli priradiť aj *kompetenciu sociálnu*, ktorá by ťažiskovo spočívala v nasledovných schopnostiach: komunikatívni, schopnosti spolupracovať s učiteľmi, rodičmi, odborníkmi z iných inštitúcií, schopnosť tímovej práce, prosociálnosť a pod.

V sociálnopedagogickej odbornej literatúre na Slovensku venuje značnú pozornosť kompetenciám sociálneho pedagóga aj C. Határ v knihe *Základy sociálnej pedagogiky pre pomáhajúce profesie* (2007, s. 144). Medzi kľúčové profesijné kompetencie sociálneho pedagóga zaraďuje: edukatívnu a reedukatívnu kompetenciu, poradenskú, sociálnopedagogicko-diagnostickú a prognostickú kompetenciu, kompetenciu sociálno-výchovnej prevencie, intervencie, profylaxie a terapie, organizačno-manažérsku, evaluačnú, administratívnu a kooperačnú kompetenciu, komunikačnú kompetenciu, sociálnu a (re)socializačnú kompetenciu, integračno-kompenzačnú a facilitátorskú kompetenciu, sociálne a výchovne rehabilitačnú, osobnosť aktivizujúcu, stabilizujúcu a usmerňujúcu kompetenciu, kompetenciu sociálno-pedagogického výcviku, vedecko-výskumnú kompetenciu uplatňovanú najmä v oblasti pedagogického výskumu a sociálno-edukačnú realitu pokusne-pretvárajúcu kompetenciu.

Načrtnutý model kompetencií sociálneho pedagóga je koncipovaný veľmi všeobecne pričom v sebe zahŕňa špecifiká jednotlivých problémových situácií klientov a rezortov, kde by sa mohol sociálny pedagóg uplatniť. Sociálny pedagóg by sa mal prioritne zameriavať na oblasť prevencie so zreteľom na deti a mládež, pričom na oblasť terapie by sa mohol zameriavať sociálny pracovník. Široký okruh možnosti uplatnenia sociálneho pedagóga v praxi súvisí aj neujednotnením profilu absolventa sociálnej pedagogiky a vymedzením jednotlivých špecifik oproti iným profesiám. Načrtli sme len niektoré

úlohy a problémy sociálnej pedagogiky na Slovensku, pretože rovnako ako sa rozvíja pedagogická teória a výchovná prax vytvárajú sa pred sociálnou pedagogikou nové úlohy a problémy, na ktoré musí reagovať.

Perspektívy uplatnenia sociálneho pedagóga v prevencii sociálnopatologických javov

Súčasná spoločnosť je poznamenaná expanziou sociálnopatologických javov aj u detí a mládeže, čím sa zároveň vytvára priestor, kde by mohol sociálny pedagóg pôsobiť v zmysle poskytovania preventívnej činnosti.

Podľa vyhlášky o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov č. 374/2005 Z. z., ktorou sa dopĺňa vyhláška ministerstva školstva SR č. 41/1996 mohol sociálny pedagóg pracovať v zariadeniach výchovnej prevencie. Zariadenia výchovnej prevencie sú centrum výchovnej a psychologickkej prevencie, diagnostické centrum a liečebno-výchovné sanatórium. V zmysle nového zákona o výchove a vzdelávaní č. 560/2008 s účinnosťou od 1. 9. 2008 patria do sústavy školských zariadení špeciálne výchovné zariadenia a to diagnostické centrum, reedukačné centrum a liečebno-výchovné sanatórium. Centrum výchovnej a psychologickkej prevencie je v novom zákone pod názvom centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, ktoré tvorí základnú zložku systému výchovného poradenstva a prevencie. Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva sa môže členiť na viaceré oddelenia: poradenstvo osobnostného vývinu, poradenstvo vzdelávacieho vývinu, poradenstvo sociálneho vývinu a prevencie, poradenstvo v kariérovom vývine, psychoterapie, metodiky výchovného poradenstva a špeciálnopedagogického poradenstva. Vzhľadom k tomu, že k novému školskému zákonu ešte nevyšla platná vyhláška nie sú ešte jasné súčasné možnosti uplatnenia sociálneho pedagóga v praxi.

Okrem týchto inštitúcií by sa sociálny pedagóg mohol uplatniť v pozícii probačného a mediačného úradníka. Sociálna pedagogika sa počas svojej 160ročnej histórie zameriavala a zameriava na ohrozené, sociálne znevýhodnené deti, mládež a dospelých, na zlepšenie ich životných podmienok, obnovenie normality človeka s cieľom predchádzať vzniku dysfunkčných procesov. B. Kraus (2001, s. 34) hlavné funkcie sociálneho pedagóga charakterizuje dvoma oblasťami: činnosti integračné a činnosti rozvojové.

Pri integračnej funkcii sa tieto činnosti dotýkajú osôb, ktoré potrebujú pomoc a podporu. Ide o osoby, ktoré sa nachádzajú v krízových situáciách, v psychickom, sociálnom či psychosociálnom ohrození. Ak stojí v popredí

funkcia rozvoja, tak ide o zaistenie žiadúceho rozvoja osobnosti v smere správneho životného štýlu a týka sa prakticky celej populácie. A práve tieto činnosti sa uplatňujú v probačnej a mediačnej službe. Osobitné úlohy sociálneho pedagóga by spočívali pri resocializácii páchatela, ktorej cieľom je snaha o minimalizovanie krízových sociálnych situácií, eliminovanie recidív s cieľom pomoci začlenenia sa do spoločnosti za aktívnej spolupráce jeho rodinného a sociálneho prostredia.

Sociálny pedagóg má odborné a osobnostné predpoklady na výkon funkcie mediačného a probačného úradníka, čo študijný odbor sociálna práca a sociálna pedagogika potvrdzuje, vzhľadom k tomu, že sociálna pedagogika sa na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici študuje ako (dvojročné) nadväzujúce štúdium sociálnej práce. Sociálny pedagóg ako mediačný a probačný úradník môže byť nápomocný v resocializácii odsúdeného a pri jeho začlenení sa do spoločnosti. Zároveň prispieva k redukcii recidív a zefektívneniu prevencie delikvencie a kriminality.

Proféziu sociálneho pedagóga si vyžaduje prudký nárast sociálnopatologických javov u detí a mládeže a preto by bolo žiadúce vytvoriť miesto sociálneho pedagóga na každej základnej a strednej škole. Profesionalizáciu procesov prevencie v školskom prostredí zdôrazňujú viaceré slovenské, ale aj európske dokumenty ako napr. Národný program boja proti drogám, Stratégia prevencie kriminality v Slovenskej republike, Akčný plán členských štátov Európskej únie v oblasti protidrogovej stratégie a iné.

Škola poskytuje žiakom vzdelanie, výchovu, vplýva na rozvíjanie ich osobnosti ako aj na morálne, etické a právne vedomie. Realizovanie primárnej prevencie v školách by malo byť preto uskutočňované na profesionálnej úrovni a nie nad rámec iných pracovných povinností učiteľov. Zo sociálno-pedagogického hľadiska možno preto uvítať, že nový zákon o výchove a vzdelávaní umožňuje zavedenie systematizovaných miest poradensko-výchovných a terapeuticko-výchovných pedagogických neučiteľských pracovníkov, medzi ktorými môže pôsobiť aj sociálny pedagóg. Sociálna pedagogika počas svojej 160 ročnej histórie v Európe a tiež od 70. rokov 20. storočia aj na Slovensku kládla veľký dôraz na prevenciu sociálnopatologických javov. Realizácia prevencie v školskom prostredí erudovanými sociálnymi pedagógmi sa určite v budúcom období prejaví aj vo zvýšení jej efektívnosti.

V Pedagogicko-organizačných pokynoch pre školy a školské zariadenia na školský rok 2008/2009 (s účinnosťou od 1. 9. 2008) je uvedené, že na poskytovanie odborných služieb výchovného poradenstva a prevencie sa majú

zúčastňovať: výchovný poradca, školský psychológ, školský špeciálny pedagóg, sociálny pedagóg, liečebný pedagóg a koordinátor prevencie. V novom zákone o výchove a vzdelávaní č. 560/2008 (školský zákon) s účinnosťou od 1. 9. 2008 je uvedené, že výchovný poradca, psychológ alebo školský psychológ, školský špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg a koordinátor prevencie vykonávajú svoju činnosť v školách alebo v školských zariadeniach. Navrhovaný zákon umožňuje riaditeľom škôl vytvoriť pozíciu sociálneho pedagóga v školách, čo hodnotíme veľmi pozitívne. Zároveň by mohol vykonávať aj funkciu koordinátora prevencie drogových závislostí a ďalších sociálnopatologických javov a výchovného poradcu, pretože súčasná situácia v školách si vyžaduje odborné vykonávanie týchto funkcií, čo sociálny pedagóg v tomto smere spĺňa. Uvedomujeme si, že škola nebude mať dostatok finančných prostriedkov na vytvorenie systematizovaných miest pre všetkých vyššie uvedených odborníkov, myslíme si, že pracovníci v kategórii terapeuticko-výchovných zamestnancov by mali pôsobiť najmä v špeciálnych školách.

Možnosti uplatnenia sociálneho pedagóga vo výkone trestu odňatia slobody a po ňom (čiže v penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti) sú široké. Pre osoby, ktoré páchajú trestnú činnosť sú zriadené nápravnovými ústavami, pre mladistvých vo veku od 14–18 rokov nápravnovými ústavami pre mladistvých. V prípade ak páchajú trestnú činnosť osoby, ktoré nedosiahli vek trestnoprávnej zodpovednosti 14 rokov, tieto osoby sú zaradované do reedukačných detských domovov. Úloha sociálneho pedagóga je dôležitá aj pri resocializácii, je zameraná na minimalizovanie a odstraňovanie krízových sociálnych situácií a na zabránenie recidív ich vzniku. Ťažiskovými skupinami pri resocializácii sú osoby vo výkone trestu odňatia slobody a osoby závislé od drog, ďalej to môžu byť sociálne maladaptívni občania či utečenci (Emmerová, I., 2004, s. 206–207). Hlavným zámerom penitenciárnej starostlivosti je vytváranie predpokladov na zaradenie sa do občianskeho života. Pripravuje ľudí na rešpektovanie zákonov, spoločenskej morálky a sociálnych noriem. Pozornosť sa venuje aj obmedzovaniu negatívnych vplyvov výkonu trestu na osobnosť. Pre každého odsúdeného sa vypracuje individuálny resocializačný program ako súhrn výchovných a liečebných prostriedkov. Na vypracovaní programu sa podieľajú sociálni pracovníci, psychológovia a pedagógovia. Základnými formami sú individuálna a skupinová práca. Komunitný systém vytvára predpoklady na ich aktívne využívanie. Pri odstraňovaní subjektívnych príčin trestnej činnosti sa venuje pozornosť najmä postojovej, hodnotovej a emocionálnej sfére osobnosti.

Rozvíjajú sa pozitívne osobné vlastnosti odsúdených, úcta k iným, sebaúcta, vzťah k rodine a celkový zmysel pre zodpovednosť za kvalitu vlastného života.

Sociálny pracovník a sociálny pedagóg vykonáva opatrenia v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele. Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva najmä prostredníctvom sociálnej práce, metódami, technikami a postupmi zodpovedajúcim poznatkom spoločenských vied v oblasti sociálnopatologických javov v spoločnosti, ktorých cieľom je predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine, pomoci maloletým a plnoletým osobám a zamedzovanie nárastu sociálnopatologických javov v spoločnosti. Sociálna kuratela je súbor opatrení na odstránenie, zmiernenie a zamedzenie prehlbovania alebo opakovania porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby a poskytovanie pomoci v závislosti od závažnosti poruchy a situácie, v ktorej sa nachádza dieťa alebo plnoletá fyzická osoba. (Zákon č. 305/2005 Z. z. O sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Sociálna kuratela je staronovým inštitútom, ktorý doposiaľ nebol upravený v právnych predpisoch, ale v praxi a verejnosti je známy a do praxe ho zaviedla nová právna úprava. Ide najmä o opatrenia sociálnej prevencie, ktoré treba vykonávať najmä v záujme predchádzania krízových situácií v rodine a na zamedzenie nárastu sociálnopatologických javov (Dôvodová správa k zákonu č. 305/2005 Z. z. O sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele).

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa vykonávajú najmä v osobnom styku s dieťaťom, jeho rodičmi, osobou, ktorá sa stará o dieťa v prirodzenom prostredí dieťaťa alebo otvorenom prostredí (Zákon č. 305/2005 Z. z. O sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Sociálny kurátor je pracovníkom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Zameriava sa predovšetkým na oblasť sekundárnej a terciárnej prevencie. Sociálnu kuratelu vykonáva najmä pre maloletých, ktorí sa dopustili páchania činu, inak trestného činu, mladiství páchatelia trestnej činnosti alebo mladiství podozriví z páchania trestnej činnosti, deti, ktoré sa dopustili priestupku, zneužívajúce drogy alebo závislé od drog, hrajúce hazardné hry, u ktorých sa pre poruchy správania prejavujú problémy v škole, zanedbávanie školskej dochádzky, úteky z domu alebo zariadenia, v ktorom sú

umiestnené a pod. (Zákon č. 305/2005 Z. z. O sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Pri zabezpečovaní pomoci deťom v závislosti od povahy a závažnosti poruchy správania dieťaťa a závažnosti situácie, v ktorej sa dieťa nachádza sociálny kurátor ďalej vykonáva (s dôrazom na prácu s rodinou):

- podieľa sa na príprave mladistvého na prepustenie z výkonu trestu,
- pôsobí na rodinné prostredie mladistvého,
- pomáha mladistvému po prepustení z výkonu trestu, najmä pri uľahčovaní návratu do rodiny a spoločnosti,
- vykonáva ďalšie opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (Zákon č. 305/2005 Z. z. O sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Rovnako by sociálny pedagóg v zmysle preventívnej činnosti našiel uplatnenie na úrovni polície v pozícii koordinátora prevencie, v čase mimo vyučovania a pod. V septembri 2008 schválila vláda nový zákon o prevencii kriminality, v ktorom sa kladie dôraz na profesionalizáciu prevencie na úrovni polície. Navrhovaný zákon vytvára 16 miest pre koordinátorov prevencie na obvodných úradoch v sídlach krajov, z čoho 8 koordinátorov by sa zameriavalo na všeobecnú kriminalitu a 8 na oblasť drogovej kriminality. Tu sa vytvára priestor pre pôsobenie sociálneho pedagóga, ktorý by realizoval preventívne činnosti na úrovni polície, čím by sa zvýšila efektívnosť prevencie. Rozšírením kompetencií sociálneho pedagóga v praxi a následne aj legislatívnym ukotvením by sa vytvoril priestor, kde by mohol sociálny pedagóg participovať pri riešení sociálnopatologických javov najmä u detí a mládeže, ale aj dospelých.

Sociálna pedagogika vychádza z potrieb spoločnosti a zároveň reaguje na jej zmeny, preto je nevyhnutné vymedziť priority, na ktoré sa bude ťažiskovo sociálna pedagogika zameriavať. Zároveň si uvedomujeme, že sociálne problémy v Slovenskej republike sú iné a sú špecifické pre rôzne krajiny ako napr. Poľsko, Nemecko, Česko a pod. Slovenská sociálna pedagogika musí reagovať na expanziu sociálnopatologických javov najmä u detí a mládeže.

Literatúra

- BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. 1. vyd. Bratislava: Public promotion, 2005.
- BAKOŠOVÁ, Z. Kompetencie sociálneho pedagóga. In BAKOŠOVÁ, Z. (ed.) *Sociálny pedagóg*. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou. Bratislava: FF UK, 2006, s. 25–26.

- HATÁR, C., SZÍJJÁRTÓOVÁ, K., HUPKOVÁ, M. *Základy sociálnej pedagogiky pre pomáhajúce profesie*. 1. vyd. Nitra: PF UKF, 2007.
- EMMEROVÁ, I. Možnosti uplatnenia sociálneho pedagóga v praxi. In HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I. *Sociálna pedagogika*. 1. vyd. Banská Bystrica: PF UMB, 2004.
- HRONCOVÁ, J. Aktuálne problémy sociálnej pedagogiky ako vedného a študijného odboru v SR. In Zborník príspevkov z odborného seminára *Sociálna pedagogika v súčasnej spoločnosti*. Zlín: UTB, 2007.
- HRONCOVÁ, J. Prevencia sociálnopatologických javov u detí a mládeže v predmete sociálnej pedagogiky – história, súčasnosť, perspektívy. In Zborník z medzinárodnej konferencie *Socialia 2007*. Banská Bystrica, 2008.
- HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. a kol. *Dejiny sociálnej pedagogiky. Vybrané problémy*. 1. vyd. Banská Bystrica: PF UMB, 2007.
- HUDECOVÁ, A. Sociálna pedagogika ako životná pomoc. In HRONCOVÁ, J., HUDECOVÁ, A., MATULAYOVÁ, T. *Sociálna pedagogika a sociálna práca*. 2. vyd. Banská Bystrica: PF UMB, 2001.
- KRAUS, B., POLAČKOVÁ, V. *Člověk, prostředí, výchova*. 1. vyd. Brno: Paido, 2001.
- Zákon č. 305/2005 Z. z. O sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Zákon č. 560/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon).

NIKLOVÁ, M. K aktuálnym problémom sociálnej pedagogiky v Slovenskej republike. *Pedagogická orientace* 2009, roč. 19, č. 1, s. 18–27. ISSN 1211-4669.

Autorka: PhDr. Miriam Niklová, Pedagogická fakulta UMB, Ružová 13, 974 01 Banská Bystrica, e-mail: mniklova@pdf.umb.sk